

TÜRKİYE'DE II. DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA İNGİLİZ VE ALMAN BÜYÜKELÇİLERİNE SUİKAST GİRİŞİMİ

ASSASSINATION ATTEMPTS TO BRITISH AND GERMAN AMBASSADORS IN TURKEY DURING THE SECOND WORLD WAR

Yrd. Doç. Dr. Cengiz ATLI

İğdır Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Özet

Türkiye'nin II. Dünya Savaşının başlamasından itibaren temel amacı savaş dışı kalmaktı. Türkiye dış siyasette sıkıntılı bir dönem yaşarken iç siyasette de sıkıntılı bir dönemden geçiyordu. Ülkede özellikle Rusya İngiltere ve Fransa gibi devletler Türkiye'nin savaş dışı kalmasını istemiyorlardı. Almanlar Balkanlar'a doğru ilerlerken bütün ülkeler huzursuzdu. İşgalden dolayı elçiler bu bölgeleri terk ediyorlardı. Terk eden elçilerin duraklarından birisi İstanbul'du. Sofya Büyükelçisi olarak görev yapan Rendell ve elçilik üyeleri de güvenli bir durak olarak İstanbul'u seçmişlerdi. Rendell İstanbul'da Pera Palas Otelinde kalmaya gittiği sırada kendisine bavul içerisinde bomba konularak suikast girişiminde bulunulmuştu. Olayda Rendell ve ailesi yara almadan kurtulurken 4 kişi ölmüş 21 kişi ise yaralanmıştı. Ülkede huzuru bozmaya yönelik ikinci bir girişim ise Alman Büyükelçi Van Popen'e 1942 yılında Ankara'da düzenlenen suikast girişimiydi. Suikasten Popen ve eşi yara almadan kurtulurken arkalarında yürüyen bir kadın ve iki kız bombanın etkisi ile yaralanmışlardı. Elinde bomba patlayan suikastçi feci şekilde parçalanmıştı. Olayla ilgili olarak ikisi Rus kökenli 4 kişi yakalanmıştı. Bu olay Türk Alman ilişkilerin normale döndürürken Türk-Rus ilişkilerini ise gittikçe kötüleştirmişti. Türk yetkililer bizzat olayın üzerine giderek sorumluları yakalayıp cezalandırmışlardı. Yapılan değerlendirmelerde suikastın bizzat Rusya Gizli Örgütü (Gestapa) tarafından yapılmış olduğuydu. Makalemizi oluşturan konu II.Dünya Savaşı sırasında Türkiye'de yaşanan iç olayları İngiliz Arşivleri, dönemin gazeteleri ve orijinal kaynaklar doğrultusunda açıklamaya çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Büyükelçi, İttifak, II.Dünya Savaşı, Suikast, İsmet İnönü Hükümeti

Abstract

The main purpose of Turkey after the outbreak of the Second World War was to keep the country out of the war. While Turkey was going through a troubled period in the foreign policy, it was also experiencing hardships in the domestic policy. In the country, the countries particularly Russia, England and France did not want Turkey to remain out of the war. All the countries were uneasy while Germany was marching to the Balkans. Ambassadors were leaving these regions due to the occupation. Istanbul was one of the stations for the ambassadors who were leaving. Rendell, who was serving as the ambassador of Sofia, and the members of the embassy also chose Istanbul as a safe station. When Rendell went to Pera Palas Hotel to stay after having come to Istanbul, it turned out that he was tried to be assassinated by placing bomb in his luggage. While Rendell and his family survived from the event without being wounded, four people died and twenty-one people were wounded. The second attempt that was intended to disturb the peace in the country was the assassination attempted against the German ambassador Van Popen in 1942 in Ankara. While Papen and his wife escaped from the assassination without injury, the woman, who was walking behind them, and two girls were wounded due to the effect of the bomb. Assassinator was badly crashed into pieces as the bomb exploded in his hand. Concerning the event, four people, among whom were with Russian origin, were caught. While this event was normalizing Turkish-German relationships, it gradually deteriorated Turkish-Russia relationships. By personally engaging with the event, Turkish authorities found out the criminals, who were responsible for the assassination and punished them. As a consequence of the evaluations carried out, it came out that the assassination was plotted by the Russian Secret Organization (Gestapa). The subject, which constitutes of our article, tries to explain the domestic issues experienced in Turkey during the Second World War in line with the British Archives, newspapers of the period and through the original sources.

Key Words: Ambassador, Alliance, The Second World War, Assassination, İsmet İnönü Government

GİRİŞ

İkinci Dünya savaşı sırasında Türk dış politikasının temel amacı ülkeyi savaşa sokmayarak savaşın dışında kalmaktı. Türkiye Cumhuriyeti, II. Dünya Savaşı öncesinde Almanya ve İtalya'nın yayılcı politikasına karşın 12 Mayıs 1939'da İngiltere ile "Türk-İngiliz Ortak Deklarasyonu" imzaladı.¹ Bu tarihlerde Fransa ile antlaşma yapılmak istenmesi Hatay Meselesi çözümlenmediği için sonraya bırakılmıştı. Hatay meselesi çözüldükten sonra Fransa ile Türkiye arasında 23 Haziran 1939'da benzer bir antlaşma imzalandı. Yukarıda

¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, 5/1-2 (12.Mayıs 1939); Gotthard Jaeschke, Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev: Gülayşe Koçak, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1990, s.9.; Erdoğan Karakuş, İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk -İngiliz İlişkileri (1938-1939), Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2004, s.187; FO371/23293; Ali Kemal Meram, Türk-İngiliz İlişkileri Tarihi, Kıtış Yayınları, İstanbul,1969, s.290.

bahsedilen antlaşmalara ilaveten Türkiye, İngiltere ve Fransa ile Karşılıklı Yardım Antlaşması’nı imzaladı.² Bu antlaşmaya göre Türkiye’ye karşı bir Avrupa devletince girişilecek saldırı halinde Fransa ve İngiltere Türkiye ile işbirliği yapacaklarını ve ona elinden gelen tüm yardım ve desteği göstereceklerini taahhüt etmişlerdi.³

1941’de Türkiye’nin dış politikası daha da sıkıntılı bir döneme girdi. Mihver Devletler Balkanlar’ı işgal etmişti. Bulgaristan sınırına kadar olan bölge Almanların işgaline uğramıştı. Rus-Alman ilişkileri daha da güçlenmiş, Türkiye adeta kuşatılmıştı. Alman tehdidinin olduğu bu dönemde İngiltere’nin Alman ve Sovyetlerin Türkiye’ye saldıracağını ve Polonya’da olduğu gibi Türkiye’nin bu iki ülke arasında paylaşılacağını ileri sürmesine karşın Almanya Bulgaristan’a yapılan harekâtın Türkiye’ye yönelik olmadığını ileri sürerek Türkiye’ye güvence verdi. Mart ayında Hitler ile İnönü mektuplaşması Türk-Alman Saldırmazlık Antlaşması için önemli bir zemin hazırladı. Almanya ile 18 Haziran 1941’de Türk-Alman Saldırmazlık Paktı imzalandı ve 25 Haziran 1941’de TBMM’de onaylandı.⁴ Almanya ile Saldırmazlık Paktının imzalanmasından sonra Türk kromu üzerinde rekabet başladı. Almanlar Türk kromunu almak için heyetler gönderirken bu durum Türk kromunu alan İngiltere’yi endişeye düşürdü. Almanya Türkiye ile 9 Ekim 1941’de imzaladığı ticaret anlaşmasıyla Türkiye’den 45 bin ton krom, 12 bin ton bakır, 7 bin ton pamuk ve 8 bin ton zeytinyağı ithal edeceğini belirtmişti.⁵

1-İngiltere’nin Sofya Büyükelçisi B.Rendell’a Pera Palas Otelinde suikast düzenlenmesi

7 Aralık 1941’de ABD’nin savaşa girmesiyle savaşın sonucu belirlenmeye başlanmıştı. Bu dönemde Türkiye gerek Mihver gerekse Müttefik devletlerin baskısı altında kalarak, Hükümetin bir süreden beri devam ettirdiği savaştan uzak kalma durumunu tehlikeye atmıştı. Türkiye’de bu dönemde hem savaş dışı kalma durumunu korumaya çalışırken bir taraftan da ülke içinde meydana gelen batılı devletlerin büyükelçilerine yönelik suikastlarla da uğraşmaktaydı. Almanya’nın Balkan topraklarını işgal etmeye başlaması üzerine İngiltere Hükümeti burada bulunan büyükelçilerini çekmeye başlamıştı. Alman işgalinin seyrini izlemek için bu elçiler ülkelerine dönmemiş, İstanbul’a gelmişlerdi. İstanbul adeta elçiler şehrine dönmüş 1940-1941’de elçilerin sığındıkları bir

² BCA.030.18.01.02.89.111.16

³ İsmail Soysal, Türkiye’nin Siyasal Antlaşmaları CI, (1920-1945), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1983, s. 520.

⁴ TBMMZC, 6/19 (25 Haziran 1941).

⁵ Cemil Koçak, Türkiye’de Milli Şef Dönemi (1938-1945), İletişim Yayınları, İstanbul, 2010.

şehir olmuştu. Bu dönemde Adolf Hitler İsmet İnönü'ye bir mektup yazarak Almanların Türkiye sınırına 85 km yaklaşmayacağı sözünü verirken başta İngiltere olmak üzere batılı ülkeler Türkiye'yi savaşa sokmak için sıkıştırıyorlardı.

Bu dönemde İngiltere'nin Sofya Büyükelçisi B. Rendell, ailesi, Sofya Elçiliği heyeti ile 70 kişiden oluşan İngiliz vatandaşları 11 Mart 1941 tarihinde saat 21.00'da Bulgaristan sınırından geçerek trenle Sirkeci'ye ulaştı⁶. Rendell Sirkeci Garında İstanbul'da bulunan İngiliz General konsoloslugu erkânı, İngiliz kolonisi, Belçika'nın Sofya elçisi olup bir gün evvel İstanbul'a gelmiş olan B. Andre Motte ve çeşitli basın kuruluşları tarafından karşılandı.⁷ Rendell Sirkeciye ulaştığı sırada basın mensuplarına yaptığı konuşmasında "Bulgar Başvekili Filof'la son görüşmemizden evvel birçok mülakatlar yapmıştık. Bu itibarla konuşacak çok şeyimiz kalmamıştı. Bulgar hükümeti bana karşı çok iyi davrandı. Bizzat Bulgar Kralı Boris kendi hususi vagonunu bana Türk hududuna kadar gitmem için tahsis etti. Sofya'daki Amerikan elçisi ve Bulgar protokol şefiyle birlikte birçok kişi hududa kadar bana refakat etti. Alman askerleri Bulgaristan'a mütemadiyen geliyorlar ve cenuba doğru geçiyorlardı. Orada bizden sadece iki kişi kaldı. Ben iki gün İstanbul'da kaldıktan sonra Ankara'ya geçerek İngiltere'den gelen talimatlara göre hareket edeceğim." diyerek Sofya'daki durumu açıklamaya çalışmıştı.⁸

İstanbul'a gelen heyet içinde Rendell ve ailesi İstanbul Konsoloslugu'na ait bir araba ile Pera Palas Oteli'ne⁹ gitti. Elçinin dışındaki heyet ise yine Tepebaşı'nda yer alan Alp Oteli'ne yerleştirildi. Rendall saat 21.15'de Pera Palas Oteli'ne geldi. Elçi bir viski içmek için bara doğru ilerlerken eşyaları da odasına yerleştiriliyordu. Ancak elçiliğe ait valizlerden biri merdivenler üzerinde kalmıştı. Bu valizin sahibi yoktu. Rendell odasına geçmek üzereyken saat

⁶ Vatan 12 Mart 1941, (İngiltere'nin Sofya Sefiri dün şehrimize geldi).

⁷ Yeni Sabah 12 Mart 1941, (İngiltere'nin Sofya Elçisi dün akşam geldi).

⁸ Vatan 12 Mart 1941; Yeni Sabah 12 Mart 1941.

⁹ Pera Palas Oteli Wagon Lits tren yolu şirketinin otel zincirlerinin bir parçası olarak İstanbul'da açıldı. 145 odası, süitleri, salonları, pastanesi ve kuaförü ile İstanbul'un en kapsamlı otelleri arasındadır. 1895 yılında yedi katlı olarak inşa edilmiştir. Pera Palas Oteli'nin mimarisi ve dekorasyonu, İstanbul'un o yıllardaki en tanınmış mimarlarından Alexandre Vallaury tarafından yapılmıştır. Pera Palas Oteli (1895), açıldığı dönemde elektrikle aydınlatılmaktadır ve kendisine ait bir jeneratörü vardır. Otel elektrik ışıklarıyla bütün mekânlarını aydınlattığı bu dönemde, İstanbul karanlık içindedir. Pera Palas Oteli İstanbul'un ilk elektrikli asansörü olma özelliğini taşımaktadır. Bu yapıda yine dönemin yeni bir teknolojik gelişmesi olan kalorifer sistemi kullanılmaktadır. Otel İstanbul'un işgal günlerinde de önemli mekânlardan biri olmuş işgal kumandanlığı ve işgal görevlileri buraya yerleşmişti. Mustafa Kemal Atatürk Anadolu'ya gitmeden önce sık sık buraya gelir ve dostları ile burada buluşurdu. Cumhuriyetin ilanından sonra Beyrut Türklerinden olan Emin Kemal Paşa'nın oğlu Misbah Muhayyeç 600 bin altın liraya burayı satın almıştı. Balkan Paketi görüşmelerine de ev sahipliği yapmıştı. Elif Çelebi Yakartepe, Can Binan, "İstanbul'un Modernleşme Dönemi Otelleri (1840-1914) Megaron C6, S.2, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 2001, s.79-90, Yakın Tarihimiz, Milliyet Gazetesi Tarih ve Kültür eki, Fasikül 8, İstanbul, 1982, s.122.

21.35'de bir patlama işitildi.¹⁰ Valiz patlamıştı. Valizin yanında bulunan dört kişi ölmüştü bunların ikisi de polisti. Ölen polislerden biri birinci şube ikinci kısımda sivil memur olarak çalışan Reşat Mutlugün, ikinci polis ise aynı kısım memurlarından Mahmut Bey di. Rendell, İngiliz General Konsolosu Pizen Viskonsolos Peyç, İngiltere Sofya Sefareti Başkâtibi Lamberg, Sofya Sefareti Ateşe Kâtibi Misnellis patlamadan yara almadan kurtulmuşlardı.¹¹

Suikast bavul içerisinde bir saatli bomba ile yapılmıştı. Bombanın huduttaki Bulgar gümrüğünden yapılan eşya muayenesinden sonra bavulla sokulduğu ve bilahare Sofya'dan gelen sefaret heyetinin bavulları arasına karıştırıldığı ve saatli bomba olduğundan otelde patladığı zannedilmişti.¹² İngiliz Hükümeti patlama ile ilgili olarak Bulgar Hükümeti'ni suçluyordu. İngiliz Elçisi Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği raporunda: "Sofya'dan ayrılmadan önce İngiliz elçilik görevlilerinin bagajları arasına dost olmayan bazı ajanlar tarafından bombalı bir valiz bulunduğu aşikârdır. Suikastı düzenleyenler treni bile havaya uçurmaları düşünmüş olabilirler Bombalı çantaların trenin Sofya'dan hareketinden önce İngiliz elçiliğinde bagajların arasına bulunduğu gerçektir." Bulgar yetkililer ise kendilerinin sorumluluğu olmadığını belirterek konuyu şöyle açıklamışlardı. "İngiltere elçisinin Sofya'dan hareketinden önce elçiliği koruyan polis görevlilerinin sayısı artırılmıştı. Hatta buraya bir polis noktası da kurulmuştu. Karanlık bastırdıktan sonra elçilik binasına kimse alınmıyordu. Büyükelçi, elçilikten Sofya tren İstasyonu'na gidinceye kadar da valizlerin kontrolü İngiliz görevliler tarafından yapılmıştı. Hatta Büyükelçi Bulgar polisinden gördüğü yakın ilgi nedeniyle görevlilere 500 leva armağanda da bulunmuştu. Üstelik büyükelçi Kral Boris'in özel treniyle Sofya'dan ayrılmıştı." Bulgar Hükümeti aynı zamanda İngiliz Hükümeti'nin iddialarını spekülasyon olarak niteleyerek olayla ilgili gerçek belgelerinin olmadığını ve bu yüzden de sorumluluk almayacaklarını açıklamıştı. Bulgaristan Hükümeti, olayın eski Bulgar Hükümeti ajanları tarafından yapıldığı iddiasını da kesinlikle reddetmişti.¹³ Bulgaristan'da yer alan muhalif basınsa, polisin İngiliz Hükümeti heyeti ülkeden ayrıldığı zaman polis onlara ait olan iki bagajı bombalı bagajlarla değiştirerek Pera Palas Otelindeki patlamaya sebep olduğunu ileri sürmektedir. Bu olayda Pilov Hükümeti ülkeyi ve insanlarını tehlikeye atmıştı.¹⁴

¹⁰ FO198/106.

¹¹ Vatan 12 Mart 1941.

¹² Vatan 12 Mart 1941.

¹³ FO781/57.

¹⁴ FO781/57.

Patlama sırasında otelin tam karşısında bulunan Kurun Apartmanının birinci katına bombanın parçaları isabet etmişti. Kurun Apartmanının birinci katında caddeye bakan odada çalışan Operatör Doktor Kemal Boran'ın hastaları kabul ettiği sırada muayene odasının camları ve çerçeveleri param parça olmuştu. Kurun Apartmanının yanı sıra Blümenthal Hanı da en çok zarar gören yapılardan birisi olmuştu.¹⁵ Patlama anında caddeden geçmekte olan bir tramvayın kırılan camları birkaç kişinin yaralanmasına sebep olmuştu. O sırada otelin önünde geçmekte olan Cağaloğlu Sıhhat Yurdu sahibi Operatör Doktor Orhan Abdi yaralılardan üç kişiyi alarak hastaneye getirmişti. Hastaneye getirilen yaralılardan biri Evva Zerazo İskoçya'da Armstrang ailesine mensup 23- 24 yaşlarında bir genç kızdı. Genç kızın iki ayağı kesilmiş bir kolu sakatlanmıştı. Yaralı, Manchester doğumlu olup 6 Şubat 1941'de İstanbul'a gelerek Kontinental oteline yerleşmişti. Buraya getirilen ikinci yaralı Manchester doğumlu Salamon Altabeb'in ise sol kolu kırılmıştı. İki ayağı parçalanırken ayağı dizkapaklarından kesilmişti.¹⁶ Pera Palas Oteli idaresi patlamada zarar gören aşağıda isimleri yazılı üç kişinin hastane masraflarını da kendisi karşılamıştı.¹⁷

1-Mıson Perez: Evli iki çocuğu var kapıcı olarak görev yapıyordu. Patlamada vücudunda yanıklar olmuştu

2-Hüseyin Haneder: Gece bekçisi evli ve beş çocuğu var patlamada elleri yandı aynı zamanda üç kaburgası kırıldı

3-Alber Sılnoz: Gece Bekçisi, elleri ve ayakları yandı. Alman Hastanesinde tedavi gördü. Doktorlar iki kolunu kesmeye karar verdi.

Aynı zamanda otelin birkaç yüz metre ilerisinde Tepebaşında Cumhuriyet bahçesinin önünde bir başka valiz dikkat çekiyordu. Bu valizde de bomba vardı. Bomba patlamadan zararsız hale getirildi. II. Dünya Savaşı sırasında kamuoyunda panik yaratmak macı ile yapılan bu suikast gazete haberlerinde büyütülmemesi, sıradan bir haber şeklinde verilmesi için basına aynı gün aşağıda yazılan talimat gönderilmiştir. "11 Mart günü saat 21.35'de Beyoğlu'nda Tepebaşı'nda Kaim Pera Palas Oteli'nde vukua gelen infilak büyük puntolu harflerle yazılmayacak ve alelade ve kayı sütununda derç edilecektir. Verilen izahat haricinde tafsilat verilmesi Müddeiumumilik makamınca tasvip edilmemektedir. Hilafına hareket edenler hakkında kanuni takibat yapılacaktır"¹⁸

Emniyet Nöbetçi Müdürü
Faik AYRAK

¹⁵ Yeni Sabah 12 Mart 1941; Vatan 12 Mart 1941

¹⁶ Vatan 12 Mart 1941.

¹⁷ Fo198/106-294/21/42.

¹⁸ Alpay Kabacalı, Türk Basınında Demokrasi, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1994, s.965.

Ancak patlama 21.30'da olduğundan talimat gazetelere geç vakitte ulaşmıştı. Ulus, İktam ve Cumhuriyet dışındaki tüm gazeteler patlama olayını birinci sayfada büyük manşette ve fotoğraflar ile okuyucularına duyurmuştu. Bunun üzerine İktam ve Cumhuriyet dışında tüm İstanbul gazeteleri 12 Mart 1941'de Sıkıyönetim Komutanlığı'nca kapatıldı. Konu ile ilgili olarak 13 Mart 1941'de Ulus, Cumhuriyet ve İktam gazetelerinde yer alan konuyla ilgili yazı şöyle idi: "11 Mart 1941 akşamı İstanbul'da Pera Palas Oteli'nde vuku bulan infilak hadisesi hakkında zabıta tahkikatını işkâl eder mahiyette neşriyatta bulduklarından dolayı İstanbul'da münteşir Yeni Sabah, Vatan, Hakikat, Halk gazeteleri üçer gün Vakit, Tan, Son Posta, Tasvir-i Efkâr, Akşam ve Demokrat Politika gazeteleri ikişer gün müddetçe Örfi İdare Komutanlığı'nca kapatılmıştır.¹⁹ İngiliz Hükümeti 11 Mart 1941 yılında meydana gelen Perapalas Otelindeki patlamayla ilgili olarak durumun özetini gösteren, patlama sonucu zararı olan kişilerin tazminatının kabul edileceğini belirten ve patlamanın sorumluluğunun kendilerinde de olduğunu kabul eden yazıyı 5 Mayıs 1941'de İçişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu'na göndermişlerdi.²⁰ Perapalas Otelinde düzenlenen saldırıdan sonra Ankara'da bulunan İngiliz Konsolosluğu'ndan 16 Kasım 1941 tarihinde Kahire İngiliz elçisi Robin'e gönderilen yazıyla İngiliz Dış İlişkiler Bakanlığı yetkilileri saldırıda zarar gören Türkler için 5.000 sterlin vereceklerini taahhüt ediyorlardı. Bu paradan hariç İngiliz Büyükelçisi Rendell'de kendi hesabından 1000 sterlin vereceğini dile getirmişti.

Hariciye Vekâleti Perapalas hadisesinde ölen ve yaralanan kişilere verilecek para miktarını şu şekilde taksim etmişti:²¹

Ölenlere verilecek Para Miktarı:

1-Mahmut Ardıç: 1090 sayılı 14 yıldır polislik görevini ifa ediyor 825 sterlin

2-Reşat Mutlugün: 661 sayılı 5 yıldır polislik görevini ifa ediyor 825 sterlin

3-Şükrü Cafer: Şöför 825 sterlin

4-Mehmet oğlu Hüseyin: Perapalas pasaport memuru 825 sterlin

Doktor raporuna göre ağır yaralı olanlara verilecek para miktarı da şu şekildeydi:

1-Samuel oğlu Avram: Perapalas Oteli kapıcısı 250 sterlin

2-Süleyman oğlu Hüseyin: Perapalas Oteli bekçisi: 305 sterlin

¹⁹ Ulus, Cumhuriyet, İktam, 13 Mart 1941.

²⁰ FO198/107.

²¹ FO198/107-294/120/41.

3-Şevket oğlu Talat: Giresun Görele doğumlu çalışmak için İstanbul'a gelmiş 425 sterlin

4-Karantinos: Perapalas oteli müdürü 200 sterlin

5- İsmail Türmen; Yedek Subay Okulu'nda Teğmen 225 sterlin

6-Mordahay oğlu Şalom Ferhi: Asmalı Mescit minare sokak 22/2'de oturuyor 190 sterlin

Hafif Yaralılara ödenen para miktarı ise şu şekildeydi:

1-Mayer oğlu Muiz: Perapalas oteli kapıcısı: 80 sterlin

2-Koço: Perapalas oteli şoförü:25 sterlin

3-Konstntin: Perapalas oteli şoförü 25 sterlin

4-Şapel Erneeseyin: Perapalas oteli telefon memuru 25 sterlin

5-Hasan oğlu Sami: şoför muavini 25 sterlin

6-Kosta: Yunan Tebaasından Perapalas oteli başkâtibi 25 sterlin

İngiliz Hükümeti Dış İlişkiler Ofisi 11 Eylül 1941 tarihli yazı ile Lambert'e 8.5 sterlin verilmesini kararlaştırmıştı²² Perapalas Oteli patlamasında İngiliz Hükümeti'nin belirlediği para miktarına itiraz ederek zararlarının tanzim edilmesi için İngiliz Büyükelçiliğine dilekçeyle başvuru yapanlardan biri Konya Hanı 3 numara Küllük Marpusçul'da²³ oturan Mahmut Celalettin Kulluk'tu. Mahmut Celalettin 27 Eylül 1941 tarihinde Perapalas oteli civarında Asmalı Mescit mahallesinde eski ismi Kamhi Hanında mağazada ve bazı dairelerinde hasar meydana geldiğini belirterek, hasarının 454.5 TL olduğunu belirtmişti. Gördüğü bu zarardan dolayı İngiliz Hükümeti'nden zararının tanzimini istemişti. Mahmut Celalettin'in itirazı İngiliz Hükümeti tarafından 3 Kasım 1941'de incelenerek herhangi bir ödemenin yapılamayacağı açıklanmıştı.²⁴ Bu kişilerin haricinde İngiliz vatandaşı olan iki kişi de saldırıda zarar gördüklerini belirterek İngiliz Hükümeti'nden tazminat talebinde bulunmuşlardı. Bu kişiler Süleyman ve Jack Altelebirdir. Süleyman ve Alteleb Majestenin press ofisinde kısa bir süre çalışmıştı. İki kişi de İstanbul'da çalışan kardeşlerini ziyaret etmek için geldikleri sırad patlamadan zarar gördüklerini belirterek tazminat talebinde bulunmuşlardı.²⁵ Suikast sırasında yaralanan ölen ve tazminat talebinde bulunan kişilere ait İngiliz Hükümeti tarafından belirlenen liste aşağıdaki şekildedir

²² FO198/107-294/118/41.

²³ F0198/107.

²⁴ FO198/107.

²⁵ FO198/107.

İstanbul Pera Palas

Otelinde 1941

yılında yaşanan

olayın sonucu

P.O. İLE DOSYALANAN İDDİALARIN

TABLOSU (P.O. TARAFINDAN

GERÇEKLEŞTİRİLMİŞ MALİYETLER DÂHİL

İSİM	İDDİA NEDENLERİ	kalıcı engellilik durumu	g.t.ö .	tıbbi mal .	işlev taz .	hızmt kay .	def in m .	topl a m .	öl ü m taz .	sa ğlık ha rc .	işlev ka yb ı	yet ers izli k .	en gel . Ta z .	ge ne l ha s .	topla m
ELLIS	ÖLÜM						49 .8 .9	49 .8 .9	60 .0 .0						600.0 .0
ARMSTRONG	ÖLÜM						39 .1 .0	39 .1 .0	60 .0 .0						600.0 .0
MCDERMOTT	doğmamış çocuk ölümü (operasyon sonucu)			61 .16 .3			61 .16 .3							60 .0 .0	600.0 .0
LAMBERT	baş yaralanmaları	hafif sağırılık ve tinnitus hastalığı			28 .05 .0	13 .79	41 .12 .9		16 .16 .6				52 .5 .0	20 .0 .0	741.15 .0
MR. A.J. BELL	yanık ve yaralanma, kafa el ve bacak	hafif sağırılık ve acar			16 .2 .0	94 .1 .6	11 .0 .4		3 .3 .0	10 .0 .8			75 .0 .0	40 .0 .0	1161.6 .3
MR. BURT. ANDREWS	kafa yaralanmaları								2 .1 .0	33 .10 .0			11 .2 .0	10 .0 .0	248.10 .0
REV. CHALMER BELL	kafa yaralanmaları	hafif sağırılık ve tinnitus hastalığı							13 .13 .0	7 .5 .0			30 .0 .0	20 .0 .0	520.18 .0
MR. PAGE	kafa yaralanmaları ve yanıklar	hafif sağırılık		67 .10 .8	6 .1 .4	65 .3 .6	13 .9 .8		20 .0 .0	6 .0 .0			45 .0 .0	40 .0 .0	875.0 .0
REP. A. OAKLEY	kafa yaralanmaları								10 .0 .0	15 .0 .0			30 .0 .0	10 .0 .0	425.0 .0
MR. PATON	kafa yaralanmaları ve yanıklar			5 .5 .6			67 .13 .7	72 .19 .1							
MR. DE BETHEL	kafa ve bacak yaralanmaları ve yanıklar	çok hafif bir sağırılık ve tinnitus hastalığı, sağ elde hasar		9 .4 .7		12 .0 .0	21 .14 .7			30 .0 .0			45 .0 .0	20 .0 .0	950.0 .0
MISS STERN	kafa yaralanması	görünüş bozukluğu											15 .0 .0	20 .0 .0	350.0 .0
MR. V. ALTABEB	mal kaybı, kardeşin yaralanmaların									30 .0 .0					300.0 .0

	a bağlı														
MR. S. ALTABEB		kısmı sağırılık ve kısmi yüz felci								10 6.0 .0		800 .0.0 .0	16 75. 0.0	30 0.0 .0	2481.0 .0
MR. J. ALTABEB		köprücük kemiği kırığı ve şok								10 6.0 .0		800 .0.0 .0	18 7.1 0.0	20 0.0 .0	587.10 .0
H.M.G's payment to Turkish nationals (e.g. Police) and next of kin.			961. 10.9							96 1.1 0.9					
Görevli personel hakkında not.			961. 10.9	14 3.1	25 51.	89 2.1	96 .6	12 13.	17 00.	66 2.1		400 9.5	51 00.	29 00.	10441 38.8

Perapalas Suikastıyla ilgili olarak Türk Mahkemesi olayın daha iyi aydınlatılması için Sofia Büyükelçiliği'nde çalışan aşağıda isimleri yazılı üç kişiyi duruşmaya çağırmıştı.

- 1-Victor Altaleb: Sofia İngiliz Büyükelçiliği basın bölümünde çalışıyor.
- 2-Paul Fracke: Sofia İngiliz Büyükelçiliği ofis bölümünde çalışıyor.
- 3-Nicholos Xerri: Malta doğumlu, elçilikte gece bekçisi olarak çalışıyor.

Fakat duruşma öncesi İngiliz Hükümeti olaylarla ilişkileri olduğunu göstermemek için bu üç kişinin mahkemeye çıkmadan İstanbul'u terk etmesini istemişti.²⁶ İngiltere Hükümeti yaptığı açıklamada savaş zamanında tanıkların ifadelerinin gerçeği yansıtmayacağını ve suçlunun her şekilde Bulgaristan vatandaşı olduğunu iddia etmişlerdi. Türk mahkemeleriyle olan ilişkilerde ve dava sürecinde, olayı sadece güncelleştirebileceğini ve bu durumun propagandaya dönüşebileceğini açıklamıştı.²⁷ İngiliz Hükümeti 27 Eylül 1942'de gönderdikleri belgede patlamanın gerçek sebebinin sadece Türkiye'deki belgelerle çözülemeyeceğini, Bulgaristan komünistlerinin bazılarının gelecek belgelerle olayın aydınlatılacağını dile getirmişlerdi.²⁸

13 Temmuz 1943'de İstanbul'da görülen davada Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Orhan Tığrak şahitleri dinledikten sonra herhangi bir yasal işleme gerek duyulmadığını belirtti. Olayda İngilizlerin ileri sürdüğü gibi Almanya ya da Bulgaristan tarafından yapıldığına dair kanıt bulunmadığını ileri sürdü.²⁹ 1948 Türkiye Cumhuriyeti'nce görülen dava duruşmasında İstanbul İngiliz Konsolosluğundan Ferit ve Kemal Beylerin İngiltere eski Sofya Büyükelçisi

²⁶ FO198/107.

²⁷ FO195/2539.

²⁸ FO781/57.

²⁹ FO371/37529.

Rendell’in, Konsolos B.Bernon’un, Eski Sofya Via Konsolosu Stanley Herison’un, Eski Sofya Hava Ateşesi Embry Stanley Arthur Patrik’in, şifre memuru David De Battelin duruşma günü olan 8 Temmuz 1948’de hazır bulunmasını istemişti.³⁰

2-Almanya’nın Türkiye Büyükelçisi Franz Von Papan’e Ankara’da suikast düzenlenmesi

Türkiye’nin II. Dünya Savaşı sırasında Almanya ile ilişkilerini gerginleştiren olaylardan biri 24 Şubat 1942’de Almanya’nın Türkiye Büyükelçisi Franz Von Papan’e Sovyet ajanları tarafından yapıldığı tespit edilen suikast girişimidir.³¹ Almanya’nın Ankara Büyükelçisi Franz Von Papan ve eşi sabahleyin evinden Alman Büyükelçiliği’ne doğru yürüyerek giderken Atatürk Bulvarı’nda saat 10.00 sıralarında patlayan bir bombanın etkisiyle yere yuvarlandılar ve yara almadan kurtuldular. Bomba büyükelçinin on metre arkasındaki suikastçının elinde patladı. Türk Hükümeti tarafından olayla ilgili olarak yapılan resmi açıklama şu şekildeydi. “1- Suikastçı (Yugoslavya’nın) Üsküp Vilayeti’nin Ceylan Kazası’nın Dobruca Köyünden olup, lise tahsilini ikmal etmiştir. Üsküp’te Komünist olduktan sonra, 6 Ekim 1940’ta memleketimize gelmiş ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ne yazılmıştır. 9 Haziran 1941’de Türk vatandaşlığına kabul edilmiştir. Adı: Ömer Tanlak (Ömer Halidoviç İsiç) Ömer Tokat. 2-Yakın arkadaşları da Yugoslavya’da doğmuş ve orada Komünist olduktan sonra, muhacir olarak memleketimize gelmişler ve vatandaşlığımıza girmişlerdir. 3-Ankara ve İstanbul’da bir yabancı devletin mensuplarına karşı suikast hazırladılar. Ecnebler hakkında tahkikat devam ediyor”.³² Elde edilen ipuçlarının değerlendirilmesi sonucu suikastçının Ömer Tokat adında Üsküp doğumlu, Yugoslav göçmeni, 25 yaşında Hukuk

³⁰ FO781/57.

³¹ Alman Büyükelçi Von Papan 15 Haziran 1939 tarihinde İstanbul’a gelerek görevine başlamıştır. İstanbul’da Tarabyadaki yazlık Alman Sefaret Binasında kalmıştır BCA,030.10.131.939.11 Kendisine verilen görev Türkiye’yi II.Dünya Savaşı döneminde kendi saflarında savaşa katılması için ikna etmektir. Fakat Von Papan Almanya’ya gittiği sırada İstanbul’da Nazi Teşkilatı Reisi Kresten Mevs’e “beni bu vaziyette Türkiye’ye gönderdiler. Halbuki ben gelinceye kadar herşey olup bitmiş, Berlinde bana vakit var dediler habercilerimiz şayanı takdirdir”. Şeklinde bir açıklamada bulunarak Hitler’i tekrar Türkiye’ye dönmek için ikna edebileceğini belirtmiştir. BCA. 030. 10.231.560.6 Dahiliye Vekaleti tarafından 21 Temmuz 1939 tarihli belgede Von Papan’ın Türkiye’deki faaliyetleri şöyle açıklanmıştır “Von Papan Türkiye efkarı umumiyesini hükümet aleyhine çevirmek için fazla miktarda para sarfetmekte olduğu ve bu uğurda sarf edilecek paranın bir milyon İngiliz lirasından ibaret olduğu söylenmektedir. Von Papan’ın maksadı Türk Hükümeti’nin İngiliz ve Fransız Hükümetleri ile imzaladığı anlaşmaları gayri kabili tatbik bir hale sokmak için Türkiyede hükümetin siyaseti hariciyesine muhalif bir cereyan ve bilhassa bir komünizm cereyanı yaratmaktır BCA.030.10.231.560.12

³² Ulus 6 Mart 1942

Fakültesi öğrencisi ve Türk vatandaşı olduğu anlaşılmıştı. Suç ortakları da yine Üsküp doğumlu Yugoslav göçmeni Türk vatandaşı Abdurrahman ve Süleyman ile SSCB'nin İstanbul Başkonsolosluğu'nda görevli Georgi Pavlov ve Leonid Kornilov'du. ³³ Türk emniyet güçleri Sovyet Başkonsolosluğu'nda resmi olarak ticari ateşelik görevini yürüten Pavlov'un teslim olmasını istedi. Bu istek reddedilince Türk Emniyeti konsolosluğu abluka altına alarak teslim edilmesi için dört gün süre verdi. Dördüncü günün sonunda Pavlov teslim oldu. Kornilov ise Türkiye'yi terk etmek üzere bindiği trende Kayseri'de yakalandı. ³⁴

Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Çetin Altan ve yardımcısı Kemal Boran'ın yürüttüğü soruşturma 4 ay sürdü. 1 Nisan'da ilk dava görüldü. Sovyet Büyükelçiliği'nden hükümete iki Rus'un salıverilmesi için ciddi baskılar yapıldı. 17 Haziran 1942 günü suikast girişimiyle ilgileri tespit edilen Süleyman Sağol, Abdurrahman Sayman ve Rus sanıklar Pavlov ve Kornilov mahkemeye tekrar getirildi. Mahkeme savcısı kasten adam öldürmekten sanıklara idam cezası verilmesini talep etti. ³⁵ Mahkeme sonunda Pavlov ve Kornilov adam öldürmeye azmettirmekten 20'şer Süleyman ve Abdurrahman ise yardım etmekten 10'ar yıl hapis cezasına çarptırıldı. Karar itiraz neticesinde Pavlov ve Kornilov'un cezası 16 yıl 8 aya indirildi. ³⁶

II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru 2 Ağustos 1944'de Almanya'nın savaşı kaybetmesiyle Almanya ile Türkiye arasındaki ilişkiler sona ermişti. Von Papan'ın Türkiye'den ayrılması üzerine İsmet İnönü 8 Ağustos 1944 tarihinde Pavlov ve Kornilov'u affetmiş ve serbest kalmalarını sağlamıştı. ³⁷ Papan Suikastı davası sona ermişti. Fakat olay tam olarak hiçbir zaman açıklığa kavuşmamıştı. duruşmalar sırasında sorulan sorular yanıtız kalmıştı. Olayın sebebi olarak Türkiye'nin tarafsız konumunun korunması yolundaki çabalarının hoşa gitmemesi sebebiyle Türkiye'nin Almanya'ya karşı savaşa katılmasını sağlamak ve bu suretle kolayca Boğazlara inmek olarak belirtilmişti. ³⁸ Moskova bu suikast girişimi ile Türk- Alman ilişkilerini bozmak ve iki ülke arasında savaşa sebep olmak istemişti. Olaydan sonra Türk-Sovyet ilişkileri bozulurken Türk –Alman ilişkilerinde yakınlaşma meydana gelmişti. ³⁹

³³ İsmet İnönü Defterler, Haz(Ahmet Demirel), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, s.317.

³⁴ Sevtap SIRAĞAYA, "Von Papan Suikastinde Sovyet İzleri ve Sovyet Basının Tutumu", C.XXXIII, S. 55 Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, Ankara, 2014, s.384.

³⁵ Cumhuriyet 2 Nisan 1942.

³⁶ FO371/37395.

³⁷ Banu El, Mehmet Perinçek, "Von Papan Suikastını Kim Düzenledi", Toplumsal Tarih Dergisi, Nisan 2010, S.196, s. 45.

³⁸ Cemil Koçak, Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945), İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s.622.

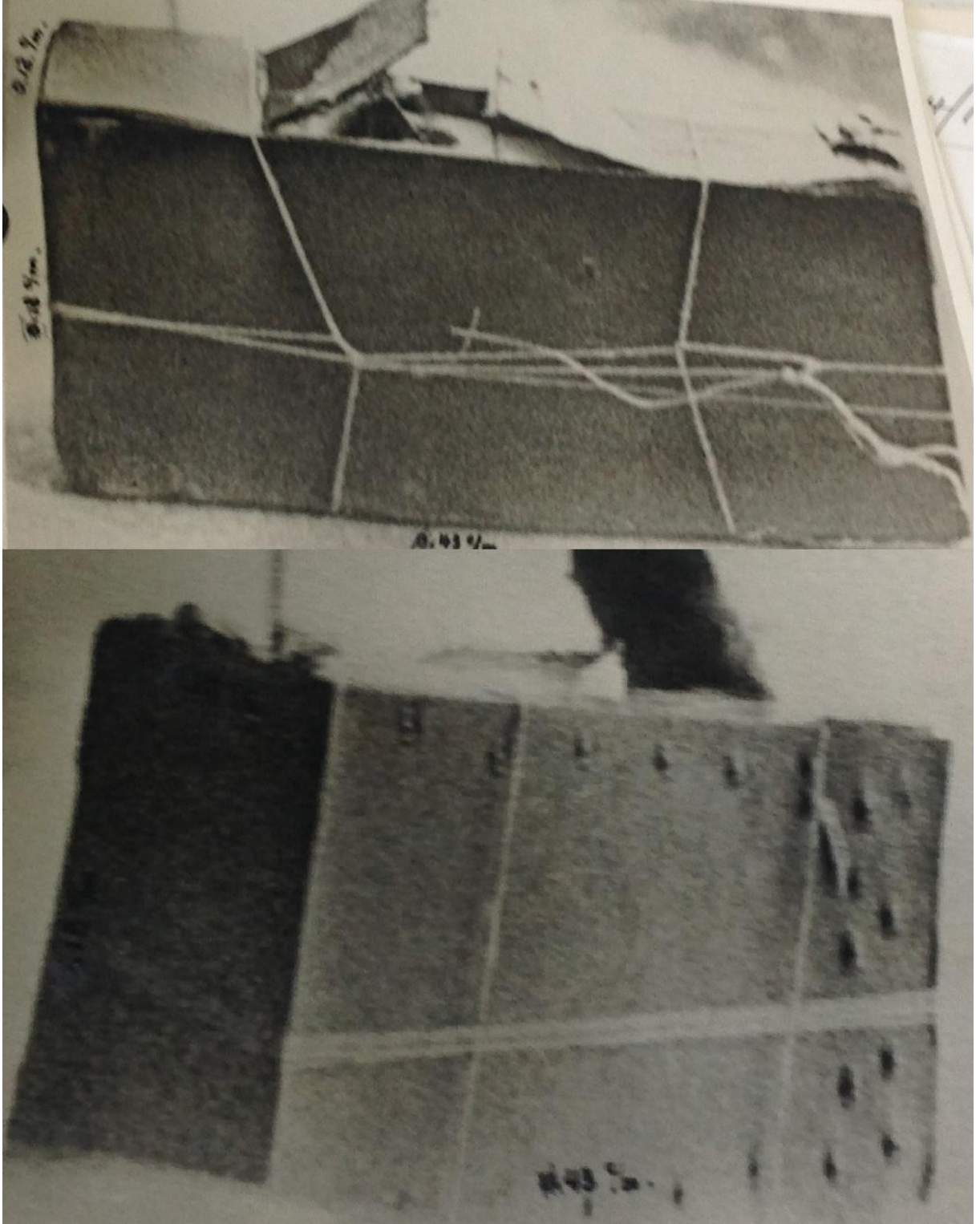
³⁹ C. Koçak, Türkiye'de Milli Şef Dönemi..., s.622

SONUÇ

II.Dünya Savaşı sırasında Türkiye’yi savaşın içerisine çekmek için bir çok plan düzenlenmişti. Türkiye savaş dışında kalmak ve ülke barışına katkıda bulunmak amacıyla tarafsız konumunu sürdürmek isterken İngiltere, Fransa, Rusya gibi ülkeler Türkiye’nin savaşa katılmasını istiyorlardı. Türkiye tarafsız konumunu korumak ve ülke güvenliğini sağlamak için 19 Ekim 1939’da bu ülkelerle Ankara Paktını imzalamıştı. Bu paktın amacı antlaşmayı imzalayan devletlerin Akdeniz’de yabancı bir ülkenin saldırısına uğramaları halinde birbirlerine yardım edecekleri taahhüdüydü. Türkiye bu siyasetini 18 Ocak 1941’de Almanya’yla imzaladığı Dostluk ve Sldırmazlık Pakıyla genişletmeyi düşünüyordu. Bu dönemde Türkiye hem dış politikayla hem de ülke içinde meydana gelen sorunlarla uğraşıyordu. Türkiye’nin denge politikası izlemeye çalıştığı ve savaş tehlikesini sınırlarına bulaştırmamaya gayret ettiği dönemde ülke içinde yaşanan, yabancı büyükelçilere yönelik iki suikast girişimi olayları farklı bir boyuta getirmişti İngiltere’nin Sofya Büyükelçisi Rendell’e İstanbul’a geldiği sırada Pera Palas Oteli’nde bir suikast girişiminde bulunuldu. Rendell ve yanındakiler yara almadan kurtulurken otelde bulunan 4 kişi bombanın etkisiyle öldü. Patlamanın Bulgar Hükümetindeki kontrolden sonra elçilere ait valizler arasına karıştırılan çantalarından birindeki saatli bombanın patlamasıyla ortaya çıktığı açıklanmıştı İngiliz Hükümeti de bu görüşten yola çıkarak Bulgaristan Hükümetini sorumlu tutuyordu. Ülkede yaşanan ikinci suikast girişimi ise Almanya’nın Türkiye Büyükelçisi Von Papen’e yapılan suikast girişimiydi. Suikatı düzenleyen kişi bombanın elinde patlaması sonucu param parça oldu. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti kısa sürede olayı araştırarak suça iştirak eden kişileri ele geçirdi ve mahkemede yargılayarak gerekli cezaların verilmesini sağladı. Bu suikastın en önemli sonucu Türkiye’nin hem Almanya hem de Sovyetlerle ilişkilerini etkileyecek belki de savaşa sürükleyecek bir döneme girilmesine neden olmasıydı.

EKLER

Ek 1: Patlamadaki Bavul

Ek 2: Yeni Sabah Gazetesi'nin İlgili Konu Hakkındaki Haberi

12 MART 1941
Çarşamba
3 Üçüncü Yıl - No. 1026

Yeni Sabah

GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

İDARE YERİ
Mürresanpaşa No. 28 İstanbul
Telgraf: YENİ SABAH İstanbul
TELEFON: 30796
Her yerde 5 Kurus

İngilterenin Sofya elçisine suikast yapıldı

Yunan-İtalyan sulh şayiaları

Engülmü vaziyette Yunanistan için İtalya ile bir sulh akdetmek imkân var mıdır?

Yunan: Hüseyin Cahit YALÇIN

İtalyanlar hem bir an önce Yunanlarla sulh yapmak çaresini bularak denize dökmekten ve bütün bütün presijlerini kaybetmekten korkuyorlar. Hem de Yunanlara biten sulh teklifleri yapıldığı şayialarını tokaşta geri kalmıyorlar. Halbuki İtalyanlar bir sulh yapabilmek için can atmıyorlar ve Almanlar da İtalyanların imdadına koşmaktan kurtulmak için Roma ile Almanın arasını bulmak çarelerini aramaktadırlar.

Sulhla doğru bu bahsettik teklifler hiç bir zaman Yunanlar tarafından alınmadı. Ortaya sulh şayiaları çıktıkten sonra da Yunanlar imatın istifa edecek müdafid bir sulh yapmak ve mübarek bozgun ağrısı fikrini ortaya göstermemişlerdir. Mihver kaynakları istediği kadar tekzip ettiler, her şeyi yabandaz ve gayet mesul surette biliyoruz ki Türkiye Alman siyasi mahalleri Yunanistan ile İtalya arasında bir sulh tavası sulh yapılmasına çok meyl ve sıkta göstermişler. Hatta İtalyanlar yolunda böyle bir tavassutla Türkiye'ye gayet ehemmiyet olmaktadır ve bunun da Türkiye için gereği bir vazife teklif ettiğini söyleyip durmuşlardır. Harbiye ve Millîye Şifresi Sarayolu sulh tavassut için Yunanistanı seyahat etmeyi göze alması gibi gösteriler de yine mübarek kayınakları ile. Onun için için bu ma zimi anlatarak tekliflerinin aynı Yunanistan'dan göldüğü zım - nını ortaya yapmak ve bunu da Yunanistanın zaifliği ve İngiliz birliklerinden uzaklaşmak istedi - ğine bir delil gibi göstermek mübarek diplomatların mübarek rakarında başka bir şey değildir.

Bugünkü vaziyette, Yunanistan için İtalya ile bir sulh akdet meye imkân var mıdır? Her şey de olduğu gibi, burada da muhtak iddialardan kaçınarak etmek kaçabedir. Bu müharip arasında sulh her zaman akdedilebilir. Bu teklif ve kabul oluncak şartlara bağlıdır. Yalnız, bu u mumi mülahazayı karpımızdaki Yunan - İtalyan harbine tabii hususiyetleri göz önünde tutmak imkân gelmez.

Evvel, Yunanistan hiç bir zaman İngiliz ittifakını terk et - derek yalnız İngiliz garantisinden vavşuğerek İtalya ile yalnız başına bir sulh akdetmeyi düşün - emezler. İkinci halde ise har -

Dün akşam şehrimize gelen elçinin indiği Perapalas otelinde bir bomba patladı

2 ÖLÜ, 11 YARALI VAR Rendell'e birşey olmadı

Suikast bir saatli bomba ile yapıldı. Bombanın bir eşi de Tepebaşında Cumhuriyet bahçesinin önünde bulundu

Suikast faileri şiddetle arıyor ölenlerin ikisi de vazife ile orada bulunan polis memurudur

Parti Meclis Gurupu toplantısı

Başvekil harici mesail hakkında mufassal izahat verdi

Ankara, 11 (s.a.) — C. H. Parti Meclis gurubu bugün "11/3/1941, salı günü saat 15 de reis vekili Trabzon mebaan Hasan Sakran başkanlığında toplanmıştır. Celse açılır açılmaz ilk defa söz alan muhterem Başvekilimiz doktor Refik Saydam Büyük Millet Meclisinin tas - tiline karar verdiği tarihtenberi geçen iki aydan fazla müddet zarfında menleketi alkışlar eden bütün harici hâkdiat ve mesale dair mufassal izahatta bulunmuştur.

Başvekilimiz konuşur söz alan bir çok hatipler tarafından bir hâkdiat ve mesale dair serdeden fikirlerle ve bu izahat arsin - den hükümetin tevahi etkilileri açıklere alkışlar, vekiller ve

Roosevelt kanunu imzaladı

İngiltereye büyük yardım akımı yarından sonra akmaya başlıyor

Newyork, 11 (s.a.) — Newyork Post'un Washington'daki mu habirinin kuvvetle iddia ettiğine göre, daha yeni kanunun tasdik etmiş üzere B. Roosevelt tara - fından konacak imzanan mürekkebi kurumdan önce İngiltereye yardım etmek için B. Roose - veltin alacağı tedbirler dünyaya hayrete düşürmektedir. Mahab - rin haber verdiğine göre, Ame - rikan ordu ve donanmasının e - linde bulunan stoklardan beş milyar dolar kıymetinde harp malzemesinin İngiltereye veril - mek üzere tehir edilmiş öğre - tilenmiştir. Buna müteakip re - silimhur 10 milyar dolarlık bir silahlama programına ait bir hüce teklif edilecektir.

İnterlok olan bu yeni tah - sistin yarısı 28 buçuk milyar do - lara bağlı olan Amerikan şim -

İngilterenin Sofya elçisi Rendell'in şehrimize muvassalat etti - ği dün akşam, elçinin tamir ba - lımda Perapalas otelinde bir bir suikast hâdisesi vuku bul - muştur. Bu suikast, otelin antra - sına bırakılan saatli bir bomba vasıtasıyla yapılmıştır. Bomba, elçinin oteli muvassalâtından il - ras sonra infilak etmiş, iki polis memurunu öldürmüştü ve bir çok kimsenin de yaralanmasına se - bebeye vermiştir. Elçi Bay Rendell'e hiç bir şey olmamıştır. Bu sayını teccidî hâdisenin dün gece yapıldığını tabiiyat mufassalını yazıyoruz.

İnfilitak şiddetli
Yukarıda da söylenmiş oldu - ğumuz gibi infilitak saat yirmiyi geçirek geçiş olmuş ve infilitak şiddetli bir saravut takip etmiş - tir.

Perapalas otelinin tamamı karpımıza isabet eden (Kurun) apartmanının birinci katında kaddeyeye nazır odayı isgal eden operator doktor Kemal Baranın hastalarını kabul etti - ği müayene odasının esnaları ve çerçeveleri infilitak şiddetinden parça olmuş, bütün eşya ve mobilye cam parçala - rıyla örtülmüştür. Müayeneha - nede infilitakın sonra ziyaret et - me olan bir maharrir arkadaş -

Bir gece şehrimize muvassalatından sonra Perapalas otelinin hali

İngiliz elçisi Bay Rendell ve ailesi efradının dün gece şehrimize gelmesi

İngilterenin Sofya elçisi dün akşam geldi

KAYNAKÇA

BCA.030.18.01.02.89.111.16

BCA.030.231506.6

BCA.030.231.506.12

Cumhuriyet, 13 Mart 1941

Cumhuriyet, 2 Nisan 1942

EL, Banu ve PERİNÇEK, Mehmet (2010). "Von Papen Suikastını Kim Düzenledi". Toplumsal Tarih Dergisi, S.196: 45.

F0198/107

FO195/2539

FO198/106

FO198/106-294/21/42

FO198/107

FO198/107-294/118/41

FO198/107-294/120/41

FO371/23293

FO371/37395

FO371/37529

FO781/57

İkdam, 13 Mart 1941

İsmet İnönü Defterler (2008). Haz.: Ahmet Demirel, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

JAESCHKE, Gotthard (1990) Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev.: Gülayşe Koçak, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları

KABACALI, Alpay (1994). Türk Basınında Demokrasi. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları

KARAKUŞ, Erdoğan (2004). İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk-İngiliz İlişkileri (1938-1939). Ankara: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları

KOÇAK, Cemil (2010). Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945). İstanbul: İletişim Yayınları

MERAM, A. Kemal (1969). Türk-İngiliz İlişkileri Tarihi. İstanbul: Kitaş Yayınları

SIRAKAYA, Sevtap (2014). "Von Papen Suikastinde Sovyet İzleri ve Sovyet Basının Tutumu", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, C/S. 33 (55): 384

SOYSAL, İsmail (1983). Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları CI, (1920-1945). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları

TBMMZC, 6/19 (25 Haziran 1941)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, 5/1-2 (12.Mayıs 1939)

Ulus, 13 Mart 1941.

Vatan, 12 Mart 1941.

YAKARTEPE, E. Çelebi ve BİNAN, Can (2001). “İstanbul’un Modernleşme Dönemi Otelleri (1840-1914) Megaron”. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, C6 (2):79-90.

Yakın Tarihimiz (1982). Milliyet Gazetesi Tarih ve Kültür eki, Fasikül 8, İstanbul.

Yeni Sabah, 12 Mart 1941.